

ՆԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐԾՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՓԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԽԵ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ԱՊՐԻԼ 30, 1892

ԹԻԻ 18

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ո՞վ Պիտի վճարե Պարտքերս	Երես 437
Զօրավար Հուսթըն	437
Իրաւունք Եւ Պարտականութիւնք Եկեղեցականաց	438
Ոգելից Ըմպելեաց Գործածութիւնէ Ի սպառ. Հրաժարելու վեց Պատճառք	439
Ճաշել Քնանալէ Առաջ	440
Առողջարանականք	440
Այլեայլք	440
Թղթակցութիւնք. —	
Աստուծոյ Լոյսը Լեռներուն վրայ	444
Կամեցողն է Կարող	441
Ներշնչութիւն Սուրբ Գրոց	442
Ազդեր	442
Հանդէս Քաղաքական	443
Դրամական	444

ԱԻԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր:
 Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ մամար կանխիկ 1 1/2 մեծիտիյէ, վեցամսեայն՝ 3/4 մեծիտիյէ: Խաբատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է: Մեկ քերթի գինն է 30 փարս:
 Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան եւ քղատարութեան պատկանեալ ամէն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ. Ս. Պարքըմ, Ամերիգան խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միտիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ,
 Ճ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՒՍԵՐ
 Հ. Ս. ՊԱՐՔԵՐԵՐ, ՏԵՐԵՐԵՆ-ԽԱՐԱԳԻՐ

Ո՞Վ ՊԻՏԻ ՎՃԱՐԵ ՊԱՐՏՔԵՐՍ

Քաղաքի մը մէջ մեծ սնանկութիւն մը պատահած էր փոքր պարտքեր վճարելու մասին ցոյց տրուած զանցառութեամբ: Գործի մէջ արթուն մարդ մը ըսաւ թէ ով որ այդ տեսակ զանցառութիւն կ'ընէր, պարտէր սնանկանալ, և յարեց թէ ինք ո և է մէկուն պարտք չունէր: Բարեկամ մը հետագայ պատասխանը տուաւ նմա.

«Կը սխալիք: Ես ձեզ մէկ պարտքը գիտեմ: Գիտեմ Մէկը որ ձեզ փոխ տուած է այն դեղեցիկ տունը յորում կը բնակիք, այն ստակը զոր ունիք դրամատան մէջ, այն բոլոր ճոխութիւնները զորս ձեզ շուրջն ունիք և զորս ձեզ կը կոչէք: Աւելին կայ. Նա տուած է ձեզ առողջութիւն և բարեկամներ: Ո՞րչափ բան վճարած էք Նմա:»

«Ս.յդ տարբեր բան է,» ըսաւ միւսը: «Շատ չեմ խորհիր այդպիսի նիւթերու վրայ. սակայն միշտ մէկ փարա պարտքս չեմ թողուր մարդոց:»

«Դուք կը նմանիք այն վաճառականին որ իւր բոլոր փոքր պարտքերը կը հատուցանէ, սակայն մեծ պարտքերն անվճար կը թողու և ապա կը պարծի ըսելով, «Ես միշտ կը վճարեմ պարտքերս»: Բարեկամս, երախտագիտութեան մեծ պարտքը դեռ անվճար կը մնայ: Զգուշացէք, մի գուցէ Տէրը բանտ դնէ զձեզ, և կարող չլինիք անկէ ելնել մինչև որ վերջին նաքարակիտը չվճարէք:»

Մեղքը պարտուց կ'առաջնորդէ զմեզ: Աստուած Տէր է ամենայնի, և մարմնոյն անդամները, մտաց կաջողութիւնները մեզ տրուած են որպէս զի Նորա համար դործածենք զայնս: Կատարեալ հնազանդութիւն կը պարտինք Նմա: Այն նոյն վայրկեանին յորում մարդ կը մեղանչէ, կ'ըլլայ իւր պարտքը վճարելու անկարող պարտական մը: Այնուհետև ամէն մէկ մեղք հետզհետէ աւելի կը սուզէ զնա պարտուց մէջ: Օրը քանի՞ մեղք կը դործես: Ենթադրելով թէ օրը միայն մէկ մեղք կը դործես, 40 տարուան մէջ 14,600է աւելի մեղք դործած պիտի լինիս: Ոչ մէկ մեղաւոր կարող է վճարել իւր պարտքերը: Սակայն, փառք Աստուծոյ Բրիստոս իւր հնազանդութեամբ, չարաւնօք և մահուամբ կրեց մեղաց պատիժը — վճարեց հաւատացելոյն պարտուց վերջին նաքարակիտը: Երբ մենք չենք կրնար վճարել, Քրիստոս չե՞նք: Նորա մարդեղութիւնը, փորձութիւնը, արտասուքը, հնազանդութիւնը, չարչարանքը և մահը կրնան փրկանք կոչուիլ:

Նոքա որ Բրիստոսի կը հաւատան բոլորովին կ'աղաթին այն պարտքէն որում ենթարկուած են մեղանչելով: Հաւատքն է այն ձեռքը որ կ'ընդունի խաչին վրայ թափուած արեան միջոցաւ շնորհուած ներողութիւնը: Առանց հաւատոյ՝ պարտական կը մնանք — կը կորսուինք: Հաւատով կատարեալ ներողութիւն կը գտնենք մեր բոլոր մեղքերէն և կը ստանանք յաւիտենական կեանք:

ԶՕՐԱՎԱՐ ՀՈՒՍԹԸՆ

Երբ գինեմըն Հուսթըն երկրորդ անգամ ամուսնացաւ, յանձին իւր երկրորդ կնոջ գտաւ այն «առաքինի կնիկը» որոյ վրայ Լեմուէլ Թադաւորին մայրը սապէս կը խօսի. «Մնոր էրկանը սիրտը անոր վրայ վստահ է . . . անկա իր կենացը բոլոր օրերուն մէջ անոր բարիք կը բերէ, և ոչ թէ չարիք . . . : Մնոր էրկիկը կը ճանչցուի դռներուն մէջ՝ երբոր երկրին ծերերուն հետ կը նստի: . . . Իր բերանը իմաստութեամբ կը բանայ, և իր լեզուին վրայ քաղցրութեան օրէնք կայ:» Յիշեալ կինն ամուսնացաւ զօրավար Հուսթընի հետ, որ իրմէ քսանութեց տարի մեծ էր, ըսելով, «Սրդարեւ նա իմ սիրտս դրամած է, բայց ես նորա հետ կ'ամուսնանամ նամ նաև այն գաղափարն ունենալով թէ կրնամ միջոց լինել զնա բարեկարգելու, և նպատակ ունիմ այդ դործին նուիրել ինքզինքս:» Սոյն կնոջ բարեկապաշտութեամբ այրն զգաստ մարդ մը եղաւ, և նորա երկիւղած կեանքէն շարժուած այրն սկսաւ յարգել Բրիստոնէութեան սկզբունքները որոյ իւր բարի ամուսինը կը ջանար հետեւիլ:

Զօր. Հուսթըն, իւր ամուսնութենէն վեց տարի ետքը Թեքսաս նահանգին կողմէ Միացեալ Նահանգաց Ծերակոյտին անդամ ընտրուեցաւ: Երբ երկրին մայրաքաղաքը, Ուաշինկթըն, հասաւ, առաջին կիրակին կրօնական պաշտաման ներկայ գտնուեցաւ Մկրտականաց մէկ եկեղեցւոյն մէջ: Պաշտամունքէն ետքը երէցին մօտենալով ըսաւ թէ եկեղեցի եկած էր ի յարգանս իւր կնոջ որ աշխարհի լաւագոյն քրիստոնէից մին էր: Երէցը փափաք յայտնեց որ զօրավարը իւր կնոջ նկատմամբ ունեցած զգացումներէն աւելի խորին զգացմամբ կապուէր Աստուծոյ տան հետ: Հուսթըն պատասխանեց ձեռաց ջերմ սեղմմամբ: Ութ տարուան մէջ ամէն կիրակի, երբ Ուաշինկթըն կը գտնուէր, Զօրավար Հուսթըն կը նստէր ամպիոնին մօտ իւր նստարանին վրայ: Ունակութիւն մը ունէր, այն է՝ փայտի մը կտոր

տաշել: Ծերակոյտի խորհրդարանին մէջ ժամերով կը նստէր փայտ տաշելով, և նոյն ժամանակ դժգոհութիւն կը յայտնէր ձանձրացուցիչ ատենաբանից համար: Առաջին ամսոց մէջ քարոզի ժամանակ իւր զմեռելով կը զբաղէր տղու համար փայտէ խաղալիկ շինելով, սակայն ի վերջոյ տեսնուեցաւ որ նա այլ եւս իւր ունակութեան չէր հետեւեր եկեղեցւոյ մէջ:

Կիրակի օր մը «Իր ոգին զսպողը քաղաք առնողէն աղէկ է» բնաբանին վրայ տրուած քարոզ մը գրդեց զնա որոշել որ իւր պարտականութիւնն էր հրապարակաւ դաւանիլ իւր հաւատքը թէ Յիսուս Քրիստոս էր մարդոց փրկիչը և Աստուծոյ զրկուած էր կենաց ճանապարհը նոցա սորվեցունելու: Ի սրտէ ընդունեց նա զՅիսուս իբրեւ իւր Տէրը և փրկիչը, և յայտարարեց թէ իւր կեանքը յապագային պիտի կառավարուէր Նորա խօսքերով և օրինակով: Հայրենիք վերադարձաւ, և իւր ժողովրդեան մէջ իւր սկզբանց փոփոխութիւնը ծանուցանելով տեղւոյն փոքր եւ կեղեցւոյն միացաւ: Ուաշինկթըն վերադառնալէն ետքը դէպք մը պատահեցաւ իւր այնչափ ժամանակ յաճախած եկեղեցւոյն մէջ առաջին անգամ հաղորդուելէն առաջ, զոր այդ եկեղեցւոյն հովիւր, Տր. Սէմսըն, հետադայ աղբու ոծով կը նկարագրէ:

«Զօրավար Հոսթըն իւր սուր աչքերն իմ աչաց վրայ յառելով հարցոյց հեղութեամբ բայց հաստատուն չեշտով, «Ի՞նչ կ'ուզէք որ ընեմ, եղբայր Սէմսըն?» «Զօրավար, պատասխանեցի, «գիտես թէ անհամաձայնութիւն մը կայ քու և Ծերակոյտի ուրիշ անդամի մը միջև: Յառաջիկայ կիրակի երեկոյ Հաղորդութեան սեղանին պիտի մօտենաս այդ անձին հետ, և ինձ կ'երեւի թէ երկուքդ ի միասին հոն երեւելու չէք մինչև որ այդ անհամաձայնութիւնը չվերացուի: Կը յուսամ թէ կիրակի առաւօտեան պաշտամունքէն յետոյ թոյլ պիտի տաս ինձ որ մէկտեղ բերեմ երկուքդ, և կը փափաքեմ որ, մէկդ և միւսդ զձեզ արդարացունելու ու և է ջանք չընելով, բռնէք իրարու և կը մոռնաք ու կը թաղէք անցեալը, այնպէս որ այսուհետեւ կարող լինիք իրարու հանդիպել իբրեւ երկու անձինք որ հասարակաց կապ մը ունին յանձին Յիսուսի զոր երկուքդ ևս կը սիրէք»:

«Զօրավարին աչքերն սկսան բոցափայլել, ճակատը կնճռոտեցաւ, ակունքերը սեղմուեցան, և նորա ամբողջ կազմութիւնը կը դողար արթնցած խղճին և երկար տարիներէ հետէ անուշաւած թշնամական զգացմանց միջև միշտ արթնարէն: Սակայն գրեթէ անզսպելի կրկն տէր մարդը գառի փոխուեցաւ:

Մեղմ ձայնով և արտասուածքով աչօք ըսաւ նա վերջապէս. «Պատուելի, պիտի ընեմ զայդ: Կատարեց նա իւր խոստումը վսեմ պարզութեան և վեհանձնութեան երեւութիւ, որմէ ամէն ոք շարժուեցաւ: Այդ ժամէն սկսեալ երբեք տարակուսած չեմ թէ Զօրավար Հոսթըն Հոգով Սրբով նորոգուած էր և ինքզինք բոլորով սրտիւ նուիրած էր Այնմ որ սիրեց զնա և իւր անձը տուաւ նորա համար»:

Կինը երկար տարիներ համբերութեամբ սպասելով և բարեպաշտութեամբ ապրելով յաջողած էր իւր այրն առաւել զօրաւոր կապով միացունել իրեն հետ, և ևս առաւել բարձր և առաւել աղնուացուցիչ կապով մը միացունել իւր Աստուծոյն հետ:

ԻՐԱՒՈՒՆՔ ԵՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

[Խմբագրական]

Մեր նախորդ երկու յօդուածովք գրեցինք եկեղեցւոյ եւ եկեղեցականութեան վրայ: Մեր թղթակցին երրորդ հարցումն է. «Ի՞նչ են եկեղեցականի առ իւր հօտն ունեցած պաշտօն ու պարտականութիւն»:

Յարմար զատեցինք սոյն նիւթին տալ քիչ մը տարբեր ձեւ, վասն զի ամէն յարաբերութիւն կ'ենթադրէ փոխադարձ պարտականութիւններ: Ոմանք կը խօսին կանանց առ արս պարտականութեանց, տղայոց առ ծնողս պարտականութեանց և ծառայից առ տեսարս պարտականութեանց վրայ, որպէս թէ արք, ծնողք եւ տեսարք պարտականութիւններ չունենային: Այս միակողմանի տեսութիւնը թերեւս իշխանութեան աստիճանի տարբերութեան արդիւնք է: Այլը կարողութիւն ունի իւր կնոջ կատարել տալ իւր կամքը, ծնողը կարողութիւն ունի իւր կամքը կատարել տալ զաւակին, եւ տէրը կարողութիւն ունի իւր կամքը կատարել տալ ծառային, եւ այդ կարողութիւնը միւսները փոխադարձաբար չունին նոյն աստիճանաւ: Հայրը կրնայ պատժել անհաւատարիմ տղան, սակայն որդին ի՞նչ կրնայ ընել անհաւատարիմ հօր: Եթէ հանրային կարծիքը կողմնակալ պարտի լինել, լաւագոյն է որ զօրաւոր կողման անհաւատարմութիւնն աւելի նշաւակէ: Սակայն լաւագոյն է անկողմնակալութեամբ պարզել երկուց կողմանց պարտականութիւնները եւ անոնց կատարումը պահանջել:

Հովուի ընդ ժողովրդեան յարաբերութիւնն է այնպիսի յարաբերութիւն որ փոխադարձ պարտականութիւններ կը գնէ: Հին ժամանակաց մէջ զօրութեան կշիռը բոլորովին եկեղեցականաց կողմն էր: Խոստովանարանի միջոցաւ նոքա կը տեղեկանային ամէն անհատի կենաց բոլոր իրողութեանց, եւ ասպախարհը սահմանելու, հողեւոր արտօնութիւններէ զրկելու եւ բանադրելու ու նղովելու իշխանութեամբ նոքա ստացած էին այնպիսի զօրութիւն որոյ առջեւ մինչեւ իսկ թագաւորը կը խոնարհէին Միջին Դարուց Եւրոպայի մէջ: Կարգ մը եկեղեցեաց մէջ իրաց վիճակն այժմ այնքան փոխուած է որ եկեղեցականը շատ աւելի կը մնասուն ժողովրդեան հակառակութենէն կամ հակակրօնութեան:

Նէն քան որչափ ժողովուրդը կրնայ մնասուն իլ եկեղեցականներէն: Երբեմն հաւատաքննութեան ատեն կար եւ եկեղեցականք գրեթէ անսահման իշխանութիւն ունէին բոլոր հակառակորդները եւ հերետիկոսները դանելու եւ պատժելու: Իսկ այժմու վտանգն եւս այն է որ միայն եկեղեցականաց պարտականութեանց եւ թերութեանց վրայ խորհինք եւ խօսինք առանց յիշելու թէ ժողովուրդն եւս ճիշդ նոյնքան զրակաւ պարտականութիւններ ունի եւ նոյնքան յաճախ կը սխալի: Ժողովրդեան եւ եկեղեցականի յարաբերութիւնն երկուց կողմանց օգտին համար է: Եկեղեցին պէտք ունի հովուի, եւ հովուը եկեղեցւոյ: Սոյն յարաբերութեան կատարեալ օգուտներն յայնժամ կը տեսնուին երբ երկու կողմանէ հաւատարմութիւն ցոյց կը տրուի: Ուր որ այս հաւատարմութիւնը կայ՝ անդ քիչ պէտք պիտի տեսնուի իշխանութեան խնդիրն ի նկատ առնուլ, ճիշդ ինչպէս ամուսնական տղար յարաբերութիւն ունեցողներու մէջ իշխանութիւնը դործ չունի, վասն զի այրը կամ կինն առաւել հոգ կը տանի օգնել կամ ուրախութիւն պատճառել իւր ամուսնոյն քան թէ իւր կամքն յառաջ տանիլ:

Ցարդ այսչափ խօսեցանք ցոյց տալու համար թէ ինչ պատճառաւ կը փոխենք մեր թղթակցին հարցման ձեւը: Ձեռք ուղեր միակողմանի կերպիւ խօսիլ նիւթին վրայ, այսինքն խօսիլ եկեղեցականին պարտուց վրայ առանց խօսելու նաեւ նորա իրաւանց վրայ: Սկսինք մեր նիւթին այս վերջին մասին վրայ խօսելով եւ ի նկատ առնուլ նախ եկեղեցականին իրաւունքը:

Եկեղեցականն իրաւունք ունի զրամահան վարձատրութեան: Մեր անցեալ չաքթութեան յօդուածով ըսինք թէ որպէս զի եկեղեցականն ամենալաւ յաջողութիւն ունենայ իւր պաշտօնին մէջ, պարտի իւր ամբողջ զօրութիւնը նուիրել այդ դործին եւ այդ դործին պատրաստութեան: Ասոր երկու ճամբայ կայ: Կամ եկեղեցականի պաշտօնը սահմանափակուելու է միայն հարուստներուն որք կարող են հոգալ իրենց ապրուստը, կամ այդ պաշտօնին ծախքերը հոգացուելու են եկեղեցւոյ կողմանէ: Անկարելի պիտի լինէր գտնել լաւակաւ թուով հարուստներ որք պատրաստութիւն ցոյց տային եկեղեցական ասպարէզը մտնել իրենց ծախիւք, եւ բաց աստիճայալիք չեն կրնար աղքատաց կարօտութիւնները եւ փորձառութիւններն այնքան լաւ հասկընալ որքան պիտի հասկնար այն որ ինքն կենաց խոնարհագոյն չըջաններէն ելած է: Եթէ պարտիմք ունենալ դաս մը մարդիկ որք իրենց բոլոր ժամանակը տան եկեղեցւոյ ծառայելու եւ մարդոց հոգեւոր պէտքերն հոգալու, այդպիսեաց ապրուստը պարտի հոգացուիլ եկեղեցւոյ կողմանէ: Կան կարգ մը քրիստոնեայք — ոչ այնքան բազմաթիւ — որք չեն ընդունիր թէ եկեղեցականաց յատուկ դասու պէտք կայ: Սոքա ամենայնիւ ազատ են այդ տեսակ կարծիք ունենալ, թէեւ մենք չառ սխալ կը համարինք զայն, սակայն իրաւունք չունին թոշակաւոր եկեղեցականները նկատել իրենց «վարձկան պաշտօնեաներ»:

Վերջին բառն իբրեւ նախատական վերադիր դործածուած է աստ, եւ այն իմաստը կու տայ թէ եկեղեցականին զխաւոր շարժառիթն է արծաթափրութիւն: Ոմանք եկեղեցականաց համար կրնայ ճշմարիտ լի-

նել այս, եւ մենք եւս պատրաստ ենք վարձկան կոչել բոլոր այն եկեղեցականները որք յայտնապէս չանու համար կը կատարեն իրենց պաշտօնը։ Սակայն մարդոց ստորին շարժառիթներ վերադրելն միշտ վտանգաւոր է, եւ մենք կը հաւատանք թէ եկեղեցւոյ պաշտօնէից մեծ մասին համար եղած այսպիսի ամբաստանութիւնը նուազագոյն զրպարտութիւն են։ Ոչ սակաւք ուրիշ կոչմանց մէջ դրամական փայլուն յաջողութիւն ունենալու յոյսեր անտեսած են որպէս զի եկեղեցական ասպարէզը մտնեն։ Այդպիսիք կրնային գրեթէ ամենայն ստուգութեամբ հարուստ լինել, սակայն հարըստութենէ նախապատիւ համարած են այն կոչման պարտականութիւնները յորում կը կարծեն թէ աւելի դործ կրնան տեսնել ի փառս Աստուծոյ եւ յօգուտ մարդկան։ Պօղոս առաքեալ ընտրեց ապրիլ իւր արհեստով քան թէ թոշակ ընդունիլ, սակայն Ա. Կոր. Թ. գլխոյն մէջ նա ամենայն ազդուութեամբ կը փաստաբանէ թէ Աւետարանի պաշտօնեայք իրաւունք ունին իրենց ապրուստը ժողովուրդէն ընդունելու, եւ գիւսենք թէ նոյն ինքն Պօղոս դրամական օգնութիւն ընդունեց քանի մը եկեղեցիներէ։ Փիլիպպէի եկեղեցին ոչ միայն օգնութիւն զրկեց առաքելոյն երբ նա բանտի մէջ կը գտնուէր, այլ նաեւ գէթ երկու անգամ նմանութիւններ զրկեց նորա բանտարկութենէն առաջ (Փիլ. Գ. 16)։

Եկեղեցականներէ զատ ուրիշ անձինք եւս կան որք իրենց համար ասպարէզ մը որոշած են ոչ թէ դրամ չահելու այլ օգտակար լինելու նպատակաւ։ Ոմն կ'ընտրէ ուսուցիչ լինել, վասն զի կը կարծէ թէ այդ գործով կրնայ օգտակարագոյն եղանակաւ ծառայել իւր սերնդեան։ Ուրիշ մը նմանօրինակ աղանիւ շարժառիթով բժիշկ կ'ըլլայ, եւ ուրիշ մը եւս կ'ըլլայ հիւանդապահ։ Այս մարդիկը վարձկան չենք կոչել կամ նոցա շարժառիթաց ազնուութիւնը չենք անտեսել որովհետեւ նոքա կ'ուզեն այնպիսի վարձատրութիւն որով լեցունեն իրենց պէտքերը եւ կարող լինին ամենայն օգտակարութեամբ գործել իրենց կոչմանց մէջ։ Այն անձը որ եկեղեցական եղած է, պիտի ընտրէր հիւանդապահ լինել եթէ խորհէր թէ հիւանդապահի պաշտօնով աւելի բարիք կրնար գործել։ Ճշմարիտ եկեղեցականի մը ոգին սապէս կրնայ բացատրուիլ. «Կ'ուզեմ կեանքս եւ կարողութիւններս նուիրել մարդկութեան օգտին»։ Նա կը զգայ թէ մարդոց մեծագոյն պէտքերն են նոցա հոգեւոր պէտքերը եւ թէ իւր պարագայից եւ ձիրքերուն չնորհիւ կրնայ ամենէն աւելի օգտակար լինել այդ պէտքերը լեցունել ջանալով, եւ ուստի կը մտնէ եկեղեցականութեան ասպարէզը։ Ինչ պատճառաւ եկեղեցականն այնքան արժանի չլինի վարձատրութեւն որքան հացագործը որ մեզ հաց կու տայ, դերձակը որ մեր հանդերձները կը կարէ, կամ բժիշկը որ մեր հիւանդութիւնները կը դարմանէ։ Հաւատարիմ եկեղեցականը իւր ընդունածին համարժէք փոխարէն մը չը տար։ Կրնայ ըսուիլ թէ մարդ պարտի չլիճառել իւր բարի օրինակը, իւր ազօթքները եւ իւր կրօնական խրատները։ Սակայն եկեղեցականը չլիճառելը զայնս ճշմարիտ զինուորը թողալի՞ համար կը պատերազմի իւր երկրին պատերազմը։ Հնոսախոյն վարակեալ քաղաք մը գացող բժիշկը վարձքուց համար կը գործէ։ Առաջինը կը գործէ հայրենասիր

ութենէ շարժեալ, երկրորդը՝ գլխութենէ շարժեալ։ Սակայն երկուքն եւս վարձք կ'ընդունին իրենց ծառայութեանց համար։

Դրամական վարձատրութեան չափին գալով՝ կ'ըսենք թէ եկեղեցական մը իւր ապրուստի ծախսուց բաւական թոշակ ընդունելու է։ Անկարելի է մինչեւ իսկ միայն այս երկրին համար մասնաւոր չափ մը որոշել, վասն զի երկրին տարբեր մասանց մէջ ապրուստի ծախքերը մեծապէս կը տարբերին իրարմէ։ Սակայն փափաքելի է որ թոշակն այնչափ լինի որ եկեղեցականը կարող լինի չափաւոր տնտեսագիտութեամբ ապրիլ այնու։ Մի ջանքը գտնել աժան մարդ, այլ գտնել լաւ մարդ, եւ հոգացէք նորա ծախքերը։ Մի հրաւիրէք ամուրի մարդ, որովհետեւ քիչ ծախք ունի, այլ եթէ ձեր պաշտօնեան ամուրի է, խրախուսեցէք զնա առնուլ յարմար կիւն մը որպէս զի իւր օգտակարութիւնն աւելնայ։ Ով որ կրնայ թող ապացուցանէ Նոր Կտակարանէն թէ նախնի եկեղեցւոյ պաշտօնեաներէն միակ անձ մը, բաց ի Պօղոսէ, ամուսնացեալ չէր։

Եկեղեցականաց ապրուստին հարկաւոր դրամը ձեռք բերելու եղանակին գալով՝ կը կարծենք թէ լաւագոյն է կանոնաւոր թոշակ տալ եկեղեցականին քան թողուլ որ նա մասնաւոր պաշտամանց համար տըրուած իւր-իւրեք կախում ունենայ։ Եկեղեցականն այդ կերպիւ կրնայ գիտնալ թէ ինչ պարտի ազնկալել, եւ ըստ այնմ կրնայ կանոնաւորել իւր ծախքերը։ Միւրոտութեան աւաղանին եւ գերեզմանի փոսին քով կատարուած պաշտամունք առաւել օգտակար եւ միսթարական կ'ըլլան երբ եկեղեցականին համար շահու աղբիւր մը չեն կազմեր։ Պատկերամի գալով՝ մեր կարծիքն այն է թէ վայելուչ է այդ տեսակ դրամ առնուլ, եւ թերեւս օգտակար կ'ըլլայ յանձնարարել յԱմերիկա գործադրուած սովորութիւն մը։ Հոն եկեղեցականը պտակի համար առած դրամը կու տայ իւր կնոջ։

(Շարունակել)

ՈՒՅԵԼԻՅ ԸՄՊԵԼԵԱՅ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵՆԷ
Ի ՍՊԱՌ ՀՐԱՄԱՐԵԼՈՒ ՎԵՅ ՊԱՏՃԱՌՔ
(Պար. Տր. Քայլը)

Ոչ շատ յառաջ Ամերիկայի դրական հաստատութեանց միոյն դասախօսներէն մին հրատարակեց առ երեսոյթս յոյժ ընդունելի ձառ մը՝ ապացուցանելու համար թէ «պարտքի» ոգելից եւ խմորեալ ըմպելիներ գործածել»։ Վեց պատճառներ կան որոց համար ամէն տեսակ արբեցուցիչ ըմպելիէ պարտ է հրաժարիլ, իւրաց առեալ այն պարագայից մէջ երբ խոհեմ բժիշկ մը ալգոհոլ պարունակող դեղմը կը յանձնարարէ։ Բժիշկը որչափ իմաստուն լինի այնչափ աւելի հոգ պիտի տանի զի մի գուցէ յառաջ բերէ այնպիսի ախորժակ մը որ կրնայ իւր դարմանած հիւանդութեան չափ մահաբեր լինել։

Ա. Առաջին պատճառն այն է որ մարդկային առողջ մարմին մը երբեք պէտք չունի ալգոհոլի, եւ ուղեղն ու միտքն ու աւելի լաւ կը գործեն առանց անոր օգնութեան։ Ալգոհոլը թափ կու տայ մարմնոյն գործարանաց, սակայն չտար անունդ կամ զօրութիւն։ Ճշմարտապէս անդարար կերակուր մը չլինելէ զատ կը խանգարէ անդառնութեան գործողութիւնը։ Բացորոշապէս կը նուազեցունէ միանային զօրութիւնը։ Գոյէճներու թիւալարական խմբակներու երկտասարդ անդամքերը նաւարշաւի կը պատ-

րաստուին, արտօնութիւն չունին ոգելից ըմպելի գործածել։ Նշանաւոր կոփամարտ մը ըսած է, «Երբ առ ձեռն քաշ ունենամ, ոչինչ այնչափ օգտակար կ'ըլլայ ինձ որչափ պաղ ջուրը եւ մարմնամարզի գործիքները»։ Անգամ մը հռչակաւոր քայլողի մը հարցուցի թէ ինչ ըմպելի գործածած էր հազար մղոնի հետիոտն ուղեւորութեան մը ժամանակ որոյ համար դրաւ դրած էր։ Պատասխանեց թէ միայն ջուր կամ պաղ թէյ կը խմէր, եւ ըսաւ որ եթէ գաւաթ մը գինի խմած ըլլար, պիտի կորսնցունէր դրաւը։ Գտած էր նա թէ ոգելից ըմպելիք կը խանգարէին եւ կը սպառէին իւր կենսական ոյժերը։ Եթէ բան մը կը շահուի ալգոհոլի տուած առաջին թափէն, աւելին կը կորսուի այդ թափին հակադրեցութեամբ։

Բ. Իւրաքանչիւր բաժակ գինույ, որ բաւական ալգոհոլ կը պարունակէ, եւ ցըրի կամ օղիի իւրաքանչիւր բաժակ քրօնէն են։ Մեր կազմութիւնը կ'իմանայ թըշնամունքն ներկայութիւնը եւ կը ջանայ ըմպելին վանել ու արտաքսել իրենէ օտար ինչ։ Հազարաւոր մարդիկ ճաշարանաց մէջ ոգելից ըմպելիներ բերել կու տան կամ իրենց տանց մէջ կերակրոյ ժամանակ կը գործածեն զայնս սա սխալ գաղափարն ունենալով թէ այդ ըմպելիք մարսողութեան կ'օգնեն։ Կան մարդիկ որք այս սխալ գաղափարէն չեն զատուիր, թէեւ ալգոհոլն արդէն այրած սպառած է իրենց ստամոքս-ներուն մաշկերը։ Ալգոհոլը փոխան մարսողութեան օգնելու կը խանգարէ զայն փոխան մարմինը ջեռացունելու, կ'աւելցունէ սառելու տրամադրութիւնը, ինչպէս արջային երկիրներ գացող երկրախոյզը կրկին եւ կրկին փորձած են։ Ամերիկեան գիւցաղն միսիոնարը, Տր. Լիվինկսթըն, բժիշկ մ'էր եւ կը վկայէր թէ ո եւ է տեսակ նեղութեան ամենէն դիւրաւ կրնար դիմանալ ջուր եւ միայն ջուր գործածելու լով։ Նաւաստիք եւ զինուորք փոթորիկներու եւ պատերազմներու աւելի կրնան դիմանալ տաք սուրճ գործածելով քան թէ ո եւ է քանակութեամբ օղի։ Ի բնէ տկաւրակազմ եմ, սակայն իբր յիսուն տարեաց ծանր աշխատութեան դիմացած եմ, երկար եւ խոր քնանալով եւ ոչ մէկ կաթիլ գրգռիչ ըմպելի գործածելով։

Գ. Արբեցուցիչ ըմպելեաց չմօտենալու երրորդ մէկ պատճառն այն է որ ուղղակի «ուղեղն» կ'ազդեն։ Դեղեր կան որք սրտին ազդելու յատկութիւն ունին, եւ ուրիշներ՝ ողնայարի ծովին։ Գաւաթ մը զօրաւոր գինին կամ օղին այնպէս թշնամի է ուղեղին, ինչպէս որսորդին շունը անտառին եղջերուն։ Երբ անոր ազդեցութիւնն ուղեղին հասնի, բանականութիւնը վեր ի վայր կը շրջի եւ մարդը խելագարի կամ կատաղի յիմարի կը փոխուի։ Ինչ մը ոգելից ըմպելին շատերուն խելքը կը դարձունէ։ Ընկերական համախմբմանց մէջ տեսած եմ մատաղահասակ տիկիներ եւ օրիորդներ, որոց լեզուին կապերն արձակուած էին շափառեալ չնորհիւ եւ որք առանց իրենց գիտութեան ծիծաղի կամ կարեկցութեան առարկայ կ'ըլլային։ Ոչ մէկ մարդու ուղեղ գերծ է ալգոհոլի ազդեցութենէն, եւ երբ ըմպելւոյն ներգործութիւնն ուղեղին հասնի, յայնժամ կ'աղղէ թէ՛ մարմնոյն, թէ՛ մտքին, թէ՛ հոգւոյն, եւ զամէնն կը խանգարէ։ Աստուծոյ Եկեղեցին պարտական է պատեւրազմ մղել ընդդէմ արբեցուցիչ ըմպելեաց իբրեւ ընդդէմ թշնամեաց որք բիւրաւոր

հողիներ կը դրկեն ի դժոխս: Գինեհատու-
թիւնն այսօր աւետարանական կրօնի դաշ-
նակցաց զօրաւորագոյնն է: Գինեհատու-
նալի հողիներ դատաւարութեան կը տա-
նին որչափ հողիներ եկեղեցիք կ'ազատեն:
(Շարժանքներ)

ՃԱՇՅԵԼ ՔՆԱՆԱԼԷ ԱՌԱՋ (Տ. Ու. Բէրէլ)

Շատ անձինք, թէպէտ չեն հիւանդ, չու-
նին այնքան ոյժ եւ զօրութիւն, եւ եւ կը
կարծեմ թէ ընթերցէն մինչեւ նախաճաշ
ծոմապահութիւնը եւ մասնաւորապէս
ստամոքսին կատարելապէս դատարկ մնալը
քնոյ միջոցին, է մեծ պատճառ մը նիհա-
րանալու, անքնութեան եւ ընդհանուր
անզօրութեան որոյ կը հանդիպին յաճախ:
Բնախօսութիւնը կ'ուսուցանէ թէ մարմ-
նոյն մէջ մշտնջենաւորապէս հիւսուածոց
կազմալուծութիւն տեղի կ'ունենայ թէ՛
քնոյ եւ թէ՛ արթնութեան միջոցին: Ուս-
տի տրամաբանական է հաւատալ թէ
աննդեան կիրառութիւնը պարտին չարու-
նակել մանաւանդ այնպիսիք որք այնքան
քաջառողջ չեն երեւիր, եթէ կ'ուզուի ընել
զարման մը նոցա նիհարացման եւ տկա-
րութեան դէմ: Եւ որովհետեւ մարմնական
մարզանք կը դադրին քնոյ միջոցին, եւ
ըստ այնմ յոգնութիւնն եւ մաշումը կը
պակսին, մինչ մարտողութիւնը, անուշած
ուտեստից ի մարմին փոխարկումը (assi-
milation) եւ աննդեան գործողութիւնն յա-
ռա՛վ կ'երթան ըստ սովորականին, այդ մի-
ջոցին մատակարարուած ուտեստն աւելի
բան կը հաղորդէ քան որչափ կը կորսուի,
եւ արդիւնքն է ծանրութեան յաւելում եւ
ընդհանուր զօրութեան զարգացում:

Ամենայն էակը, բաց ի մարդոյ, կը կա-
ռավարուին բնադրէ, եւ ստամոքս ունեցող
ամէն էակ, բաց ի մարդոյ, կ'ուտէ քնանալէ
առաջ, եւ մինչեւ իսկ մարդկային մա-
նուկը, մղեալ նոյն բնադրէն, յաճախ
կաթ կը ծծէ թէ՛ ցերեկը եւ թէ՛ գիշերը,
եւ եթէ երկար ատեն դատարկ մնայ իւր
ստամոքսը, կուլայ անընդհատ եւ բարձ-
րաճայն:

Մարտողութիւնը չուզեր հանգստեան մի-
ջոց, եւ եթէ քանակէն ժամու միջոցին
առնուած ուտեստն ըստ քանակի եւ որա-
կի չըլլայ անդր քան զբնախօսական սահ-
մանն, զնասակար տարբերութիւն մը չըլ-
լար ստամոքսին, որչափ քիչ եւ որչափ
կարճ ըլլան ճաշերուն միջանկեալ ժամա-
նակները: Բայց շատ տարբերութիւն կ'ընէ
տկար եւ նիհարացած անձի մը առողջու-
թեան մասին՝ ստամոքսին մէջ փոքրիկ
մաս մը ուտեստ ունենալ քնոյ միջոցին,
այնպէս որ փոխանակ մարմնէն բան պակ-
սելու, նորա նիհարացած կազմութիւնը
զարգացում ստանայ այն միջոցին: Եւ եւ
կատարելապէս վստահ եմ որ եթէ այն
տկար, նիհարացած եւ գիշերներն անքնու
անցունող անձինք անկողին մտնելէ առաջ
առնուն թեթեւ ճաշ մը պարզ եւ անդա-
րար ուտեստով եւ երկար ժամանակ չա-
րունակեն այսպէս, անոնց սասնէն ինքը
այդ միջոցու պիտի ունենան բարւոք ա-
ռողջութիւն:

Իրեւե մասնագէտ քթի եւ կոկորդի հի-
ւանդութեանց, կը պատահիմ այնպիսի ախ-
տացեալներու որ բաց ի մասնաւոր ան-
զամոց զարմանումներէ, պէտք ունին
աննդարար ուտեստից յաւելման, եւ, յանձ-
նարարելով ուտել հաց եւ կաթ կամ բա-

ժակ մը դարեջուր եւ քանի մը քաքար
կամ սնակ մը նոսր ապուր կամ կողի-
անկողին մտնելէ առաջ, քանի մը ամսուան
մէջ գտած եմ հիւանալի յաւելում ծանրու-
թեան, ուժոյ եւ զօրութեան: Բայց այն
անձինք որ շատ յոյր (չէ՛՞ն) են եւ արիւ-
նոտ, պարտին ասոր հակառակն ընել:

ԱՌՈՂՋԱՐԱՆԱԿԱՆՔ

Համաճարակ ախտերով վարակեալ ան-
ձինք պէտք է դրուին այնպիսի սենեակնե-
րու մէջ ուր չգտնուին բրդէ կապերոններ
կամ վարագոյրներ եւ կամ մէջը լցուած
կահ կարասիք, որպիսի են բարձ, բազմոց,
եւն: Սենեակին մէջ պէտք է պահել այն-
պիսի կահեր միայն որ պիտոյ են հիւանդին
եւ նա սպասուողներուն հանգստեան
համար: սոքա եւս պարտին լինել պարզա-
գոյն տեսակէ, եւ այնպիսի որ կարելի ըլ-
լայ զայնս լուալ փեղակաւ թթուով տո-
գորեալ ջրով, կամ խաշել ջրով որպէս զի
մաքրուին: Սենեակին մէջ բաց կրակը լա-
մաքրիչ է օդոյ եւ կորուսիչ՝ վարակիչ ման-
րաճեաց որք կը քաշուին անոր մէջ եւ կը
սպաննուին: Տան վերնագոյն յարկաց մէջ
գտնուող սենեակներն աւելի աղէկ են քան
վարի յարկաց մէջ գտնուողները: Եփ եւ
փրփրալից աճառաջուրը հակահեղուկան աղ-
գեցութիւն ունի հանդերձից վրայ: Պէտք
է դնել զայնս այդ ջերաջերմ փրփրալից
ջրոյն մէջ մէկ ժամ եւ կը քաղուի ար-
դիւնքը:

— Երբեք մի վիճիր հիւանդին հետ ան-
պէտ նիւթոց վրայ: Բարձր Տնարարութիւն
անուան թերթը պատշաճապէս կը հարցնէ
թէ ինչ վնաս ունի թողուլ որ հիւանդը
կանաչ կարծէ վարագոյրը թէպէտ իրապէս
կապոյտ է այն: Սոյն խնդրոյ մէջ պարու-
նակեալ սկզբունքն անտես ընելով ցաւա-
դարներու հանգիստը բաւական կը վրդովի:

— Երբ օտար նիւթ մը կը մտնէ ականջին
մէջ, բազմիցս աւելի վնաս յառաջ կու գայ
զայն հանելու համար անհանձար ջանքեր
ընելով քան լոկ թողուլ իւր տեղը: Ման-
կունք զօրաւոր հակամիտութիւն մը ունին
իրենց ականջները լցունել համրիչի հատիկ-
ներով, պաղոց կորիզով, գայլալազ քարի
բեկորներով, ոլոսով, խեցեմորթի կեղեւնե-
րով եւ ուրիշ նիւթերով: Երբ պատահին
այսպիսի արկածք, անոնց յոյժ մեծագոյն
մասէն հնար է անվնաս ազատուիլ գրեթե
(իւրեքն) գործածելու պարզ մեթոտով:
պէտք է ականջին մէջ տաքուկ ջուր ներարկել
օրը քանի մը անգամ: Ականջի վերաբոյժը
միաճայն կը դատաւարուեն աճապարանօք
զարմանման ձեռնարկութիւնը գործեաց մի-
ջոցաւ:

— Մետաքսեայ ասղանին (կոլէճէ) կամ
ձգախիժէ նուրը ժապաւէնն աւելի աղէկ է
կերակրոյ մասնիկներն հանելու համար ակ-
ռանքուն միջոցէն քան որ եւ իցէ ատամ-
նաքոր (Քլաւ):

— Ծէջմա Զրիմէն Բլէրք որ մինչեւ ութ-
սուն տարի ապրեցաւ, առողջութեան սա
հետադայ չորս կանոնները կը պահէր: Եր-
բեք չաճապարել, շատ մարմնամարդ ընել,
զուարթամիտ լինել եւ շատ քնանալ:

— Գործածուող անկողինները պէտք չէ
պատին դպցունել: Այսպիսի դրից մէջ
քնացողին շունչը եւ կ'անդադառնայ եւ
վերստին ներս կը չնչուի: յոյժ վտանգաւոր
բան: Ուրիշ առարկութիւն մի եւս է սա
որ դուցէ պատէն խոնաւութիւն ընդուն-
ուի: Թող անկողնոյն չորս կողմը օդն ազատ

չըջան ընէ, մանաւանդ երբ երկու անձինք
կը գտնուին հոն:

— «Ռուս Ընկերութիւն Ժողովրդեան Ա-
ռողջութեան Պահպանութեան համար»
առողջապահական պաշտօնական վարչու-
թիւններէն տարբեր եւ ուրոյն կազմակեր-
պութիւն, առողջապահական կեդրոնական
վարչութեան տաջարկած է ծրագիր մը՝
արդիւնաւ համար հիւժախտին ծաւալումը
ժողովրդեան մէջ: Յիշեալ ընկերութիւնը
կը խնդրէ վաւերացումը հետագայ պայմա-
նաց: Հրատարակել պաշտօնապէս թէ հիւ-
ժախտն է տարափոխիկ հիւանդութիւն:
Բոլոր հիւժախտաւորաց կանոնաւոր ցան-
կերը պահել ամէն հասարակութեան մէջ:
Մասնաւոր հիւանդանոցներ կամ դարմա-
նապոլիսներ հաստատել հիւժախտաւորաց
համար: Զինուորական իշխանութիւնը որ
կը մերժեն ընդունել հիւժախտաւոր զին-
ուորագրեալները, պարտին այսպիսի նոր
զինուորագրելոց ցանկերը զրկել: Նոցա
պատկանեալ գաւառաց քաղաքային իշխա-
նութեանց որպէս զի կանոնաւորապէս ար-
ձանագրուին: Ներքին գործոց նախարա-
րութեան առողջապահական վարչութեան
պարտի տեղեկութիւն տրուիլ զինուորա-
գրելոց հիւժախտաւոր վարակմանց վրայ:
Զինուորական իշխանութիւնը պարտին ու-
նենալ մասնաւոր դարմանատուններ հիւ-
ժախտաւոր զինուորաց: Բոլոր հանրային
տեղեաց մէջ պէտք է դնել թքամաններ եւ
գետիներ թքնելը խստիւ արգելել, վասն զի
հիւժախտաւորաց թուքն կամ լոքձւնքն
զոլորչին կրնայ այնոց առողջութեան վնասել:

— Խոյս տուր երթալէ որ եւ իցէ տարա-
փոխիկ ախտերու վայրերը երբ կը քրտնիս
կամ ստամոքսդ կերակրով լաւ չես լցու-
ցած: Դատարկ ստամոքսը եւ մարմնոյ բաց
ծակտիկը կ'աւելցունեն ախտէն բռնուելու
ընդունակութիւնը:

— Թոքերու արիւնհոսութիւնը կրնան
մեղմանալ հիւանդը անկողնոյն մէջ դնելով
նստած դիրքով եւ տառնեհինդ վայրկեանն
անդամ մը տալով մէկ թէյի զգալ աղի եւ
քաղախի խոնուորդ մը: Գիշերային քրտնի-
քը կրնայ դադարիլ գիշերը մարմինը
չփելով շատ տաք ջրոյ մէջ թաթխուած
սպունդով: Մորթը զօրացունելու համար
առաւօտուն չիլէ մարմինը ուժով աղջրոյ
մէջ թաթխուած եւ քամուած դաստառա-
կով: Աղը կ'երթայ կը մտնէ ծակտիքները
եւ դարմանն առողջապահական գործունե-
ութեան մէջ կը դնէ:

ԱՅԼԵՒԱՅԼԷ

Լեւոնները կարելի է թարմ պահել քանի
մը շաբաթ եթէ ամանի մը մէջ դրուելով
ծածկուին ջրով, խնամ տանելով որ յաճախ
փոխուի ջուրը:

— Լրագիրներ ջրոյ մէջ բոլորովին թըր-
ջուելէն ետքը եթէ կտոր կտոր փշուրին
եւ սփռուին կապերտին վրայ՝ աւելուելէն
անմիջապէս առաջ, կը հաւաքեն փոշին եւ
միանգամայն չեն աղտոտեր կապերտին ա-
մանէն փափուկ գոյները:

— Շատ սուսներու մէջ հասարակ անհո-
ղութիւնն է թողուլ աւել, վրձին, աղբա-
ման եւ նման կարասիներ սանդուղին վրայ
որով մարդ կրնայ գլորիլ եւ մեծապէս
վնասուիլ: Մեծ խնամ պէտք է տանիլ բո-
լոր այսպիսի բաները կախելու համար:

— Համբարաց պատրոյգին ծայրը կտրելէ
եւ մաքրելէ ետքը պէտք է պատրոյգը բո-
լորովին վար իջուցնել մինչեւ վառելու
ժամանակը, եթէ ոչ իւրը դուրս կը յորդէ:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԼՈՅՍԸ ԸՆԴՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

(Կրէյթ Թեմա)

Մի առ մի ամպերը փարատեցան, եւ մշուշի խիտ ու թանձր քողերն հետզհետեւ կը հեռանային: Մեծ եւ հսկայ լեռինը որոշ եւ յստակ կը տեսնուէին երկնից եթերային նուաղկոտ կապոյտին ներքեւ: Յաւերժական սպիտակ ձիւնը սառած կը կենար նոցա վրայ, եւ իւրեանց ցուրտ ու բարձր կատարներն կը թռէին լինել հեռի, շատ հեռի: Բայց լուսալիւր սկիւէ սպիտակ սիւն մը արեւելից կողմէն ոսկեղօծեց նոցա ահալին զառի վայրերն, եւ շողերու այն տաք ու զրգալի հեղեղներուն ներքեւ կարծր ձիւնը հալեցաւ ու ծիրանի մանր շաղկերն բողբոջիլ սկսան:

* * *

Մարդոց երկու մուկ ստուերներ յառաջացան այն Լուսոյն մէջ: Նոքա շատ ժամերէ ի վեր կը մաղցէին: Հեռուէն տեսած էին այն պայծառ փողփողունը եւ այժմ ի միասին անոր մէջ մտան: Իւրեանց դիմաց վրայ տարածուած նմանօրինակ անուշուծ թիւնն եւ երեւոյթի քաղցր հրապոյրն կը յայտնէին թէ եղբայր էին նոքա: Բայց քանի որ կը քաշէին այս ոսկենշոյլ փառաց մէջ, իւրեանց ճակատներն կնճռեցան բարկութենէ:

«Ընչ կ'ընես հոս», ըսաւ մին, «Լոյսն իմա է»:

«Ո՛չ, յիմար», պատասխանեց միւսն, «կը ստես դու, Լոյսն իմա է»:

Եւ չարագուշակ կնճիռն աւելի շատցաւ նոցա դիմաց վրայ, մոռցան իրենց եղբայր ըլլալն ու կռուեցան — կռուեցան անդուծ կոյր կատաղութեամբ մը այն հրաշալի Լուսոյն ամէն մէկ շամանդաղին համար որ իւրեանց չէր պատկաներ — կռուեցան մինչեւ որ մարդերու մէջի մանրակները խամբեցան թաղուեցան թափուած արեան հոսանաց մէջ:

Սակայն յանկարծ իրենց մէջտեղ ստուեր մը ինկաւ: Ստուերին անունը Մահ էր: Այն ատեն այս մրցող երկուսորեակներն խոյս տուին իրարու ձեռքէ սարսափած, եւ իւրեանց աչերն փակելով փախան արագութեամբ: Ստուերն ալ անոնց հետ գնաց: Բայց նոցա արիւնն ծծուելով պաղ թուխ հողին մէջ թողած մանրակներն նորէն ծաղկեցան:

Եւ Աստուծոյ Լոյսը փայլեցաւ լերանց վրայ:

* * *

Երկու կիներ եկան Լուսոյն մէջ: Նոքա մեծ թաղուհիներ էին ոսկեղէն զարդիւք եւ գոհարներով ծանրաբեռնուաւ: Իւրեանց ետեւէն կը քաշէին նուաղեալ եւ անզօր արարած մը, թեւաւոր մանկան մը նման, գրեթէ մերձ ի մահ, որ կու լար ու կը հեծեծէր բարձրաձայն եւ կը գողգոջէր քայլելու ատենը: Լուսոյն հասնելով կիներն կանգ առին իրարու երես նայելով սպառնական եղանակաւ:

«Թող եւ ետ քաշուէ Սէրէն», ըսաւ մին, «դի հասած ենք այլ եւս: Նպատակին վախճանին եւ Լուսոյ մէջ իմ ունեցած գեղեցկութեանս հրաշալիաց վրայ կ'երգնում թէ Սէրն ու Լոյսը, երկուքն ալ իմա են»:

«Ո՛հ, մատնի՛չ», աղաղակեց միւսն, «ինչ բան ունիս այն տեղոյ գեղեցկութեան հետ ուր ես կը գտնուիմ: Ես աշխարհին տիրուհին եմ: Սէրն իմ ծառաս է, Լոյսն

իմ ժառանգութիւնս: Մի հակառակիւր այլ եւս, դի Սէրն եւ Լոյսն իմա են»:

Եւ դարձեալ Ստուերն ինկաւ: Այն ատեն այս երկու նախանձորք թաղուհիներն սկսան դեղնիլ ու հիւծիլ, եւ օդային ուրուականներու նման հալեցան մուկին մէջ: Սակայն թեւաւոր մանկիկն միայնակ մնաց անդ արտասուելով:

Եւ Աստուծոյ Լոյսը մեղմիւ գեղափայլեցաւ լերանց վրայ:

* * *

Միայնակ ճամբորդ մը յառաջացաւ Լուսոյն մէջ: Իւր գլուխն բաց էր, եւ աչերն վերամբարձ: Կեցաւ, նայեցաւ ու ժպտեցաւ: Իւր անդամներն շատ խոնջեալ էին, եւ ձեռներն՝ ծանրացած անվարձ աշխատանքով: Բայց թէեւ իւր գէմքն դուռնաւ եւ հողերէ մաշած՝ այսու ամենայնիւ գեղեցիկ էր: Իւր չրթներն բացուեցան զմայլման հառաչով մը:

«Լոյսն է այս, ո՛հ, Աստուած իմ», ըսաւ նա, «ի սրտէ շնորհակալ եմ քեզ»:

Եւ թեւաւոր Սէրն որ անդ կու լար միայնակ, անոր մօտեցաւ եւ ոտքն համբուրեց:

«Ո՛հ, ո՛վ ես դու», հարցուց նմա հեկեկելով, «ո՛վ ես դու որ նեղութեամբ այս քան հեռի եկած ես Լոյսը գտնելու, ու չունիս չրթանդդ վերայ նախանձու խօսք մը անդամ, այլ միայն խաղաղութիւն եւ օրհնութիւն»:

Եւ օտարականը պատասխանեց ժպտելով, «Ես Առանձնակեացն ու Նախատեսին եմ, բովանդակ աշխարհի վրայ ոչինչ ունիմ, ոչ մինչ իսկ երանութիւն մը: Առանձինն եղած եմ սկիզբէն հետեւ — առանձինն պիտի ըլլամ մինչեւ վերջին վախճանը: Բայց փնտած եմ Լոյսն ու գտած եմ զայն, վասն որոյ կ'օրհնեմ Լուսոյ Տուհին որ խնայեց ինձ անդաղութեան տառապանքը: Զի ես կը կրեմ անուն մը մարդոց մէջ ամենէն նոխատեալ եւ ամենէն ատելի — Ճշմարտութիւնն»:

Եւ դարձեալ Ստուերն ինկաւ: Միայն թէ այս անգամ ստուեր չէր այլ պայծառութիւն մը, փայլելով նոյն իսկ Լուսոյն մէջ: Խոնջեալ Ճշմարտութիւնն ըմպեց այն ոսկեղէն փառքն ու զօրացաւ: Սէրը սրբեց իւր մանկական արցունքներն, ու հեռուէն հրեշտակաց երգերուն նման քաղցրալուր ձայն մը կը լսուէր:

Եւ Աստուծոյ Լոյսն աւելի ընդարձակեցաւ լերանց կատարներուն վրայ:

Եփրատ Գողգէն Խորէն Ս. ԱՆԻԷՍՏՈՍԱՆ Խարբերդ

ԿԱՄԵՑՈՂՆ Է ԿԱՐՈՂ

Երբ մարդոց կը նայինք, ոմանց երեսին վրայ փայլ մը, ուրախութիւն մը, եւ ոմանց երեսին վրայ մթութիւն մը, տխրութիւն մը կը տեսնենք: Արդեօք ինչ է այս տարբերութեան պատճառը. արդեօք ինչո՞ւ մէկը ուրախ եւ միւսը տրտում է: Երբեմն կը պատահի որ մէկուն համար կը կարծենք թէ աւելի ուրախ ըլլալու է: Դրանց այնպէս կը տեսնուի. փափաք ունի յառաջանալու, կը ջանայ, բայց դարձեալ երեսին վրայ խնդութիւն չկայ: Նշանաբանին չկրնար հասնիլ. անոր համար յոյսը կը կորէ: Բայց երբ աղէկ մը նայիս, երբ ուշադրութեամբ քննես, պիտի տեսնես որ հաստատուն կամքով, անդուլ եռանդեամբ այն նշանաբանին հասնելու համար իւր վերջին ճիգն ի գործ դրած է: Եթէ փափաք ունենալէն զատ անխոնջ եռանդեամբ եւ հաստատուն կամք

ուշադրութիւնը իւր նշանաբանին դարձունէր, անշուշտ պիտի յաջողէր, քանզի «կամեցողն է կարող»: Մէկը կը տեսնենք որ օր ըստ օրէ թէ՛ հոգեւոր եւ թէ՛ մարմնաւոր դործերուն մէջ կը յառաջանայ: Սրտին մէջ եւ երեսին վրայ զուարթութիւն, խնդութիւն եւ ուրախութիւն կայ. իւր ուզած դործերուն մէջ կը յաջողի, քանզի անխոնջ եռանդեամբ, անդուլ աշխատութեամբ եւ հաստատուն կամք կ'աշխատի: «Կամեցողն է կարող»:

Արդեօք ինչո՞ւ շատ բաներու կը փափաքենք, բայց չենք կրնար ձեռք բերել. արդեօք ինչո՞ւ շատ բաներ կատարել կը խոստանանք, կը փափաքինք եւ քիչ մ'ալ կը ջանանք, մանաւանդ առաջին մի քանի օրերը, բայց չենք յաջողիր: Արդեօք հաստատ կամքի տէր եղողներուն Աստուած աւելի՞ դործութիւն տուած է: «Նախ դուն քեզ օգնէ որ Աստուած ալ քեզ օգնէ», կ'ըսէ առածը: Երբեմն կը պատահի որ այս կանոնը չկատարուի, եւ բացառութիւն կը տեսնուի. բայց այս բացառութիւնը շատ քիչ անգամ տեղի կ'ունենայ: Արդէն «Կամեցողն է կարող» ըսելով ըսել չուզուիլ թէ՛ մարդ ինչ որ ուզէ կրնայ կատարել, այլ՝ այն բաները կրնայ ընել որ իւր կարողութեան տակ են եւ մարդուն խելքէն եւ զօրութենէն վեր չեն: Զոր օրինակ, եթէ հասարակ կարողութեան տէր մէկը ուզէ կլատթրնի կամ Պիլմարքի պէս քաղաքագէտ, Պղատոնի, Լորտ Պագոնի, կամ Բանթի պէս փիլիսոփայ, Միքայէլ Անճէլոյի կամ Ռաֆայէլի պէս նկարիչ, Դեմոսթենեսի կամ Պիլլըրի պէս ճարտասան, Հոմերոսի եւ Միլտոնի պէս բանաստեղծ ըլլալ, որչափ որ ալ աշխատի եւ կամք ընէ, չկրնար իւր փափաքին հասնիլ: Եթէ Աստուած մարդու մը բնական կարողութիւն եւ ձիրք տուած չէ, այս բաները ընելու կարող չէ: Բայց մեր բուն նիւթը այս է թէ խաղումք չեն կրնար ընել շատ մը բաներ որ ընդհանուր մարդոց կարողութեան տակ են: Վասն զի հաստատ կամք չունին: Եթէ հաստատ կամք ունենան անշուշտ պիտի կարենան զայնս կատարել, եւ այն ատեն «Կարող չենք» գանդատներուն հարիւրէն իննսուներ պիտի կորսուին: Որչափ բաներ կան որ մեր կարողութեան տակն են, բայց դժուարութեան չզիւմանալով, ծուլութեամբ, անխոնջութեամբ, եւ այլ եւ այլ պատճառներով կ'ըսենք, «Կարող չեմ», միայն չբերելով այն ճշմարտութիւնը թէ «Կամեցողն է կարող»:

Ո՛վ տկար արարած, կ'ուզես, օր ըստ օրէ Աստուծոյ մօտ ըլլալ, քրիստոնէութեան մէջ յառաջանալ եւ այս ինչ կամ այն ինչ չար բնաւորութիւնները ձգել, բայց կ'ըսես, «Ձեմ կրնար յաջողիլ»: Արդեօք եթէ հաստատ կամքով մը աշխատիս, պիտի չյաջողիմ: Անշուշտ պիտի յաջողիս: Տկար արարած մ'ես, բայց կամքով զօրաւոր ես: Աստուծոյ զքեզ անասուններէն որոշելու համար կամք տուած է քեզ: Ո՛վ աշակերտ, փափաք ունիս յառաջագէտ ըլլալու, բայց կ'ըսես, «Դժուար է յառաջագէտ ըլլալ, կարող չեմ»: Արդեօք ինչո՞ւ կարող չես. քանզի կամք չունիս, այլ մի միայն փափաք ունիս: Կամք ըրէ, պիտի յաջողիս: Ամէն բան ինքիւմէ եւ զիւրութեամբ չկրնար ըլլալ, այլ ուշադրութեամբ, հետաքրքրութեամբ, մանաւանդ հաստատ կամքով: «Փնտռողը կը գտնէ»: «Կամեցողն է կարող»: Շատ խոստումներ կ'ընենք, բայց չենք կատարեր եւ

կ'ըսենք, «Ի՞նչ ընեմ, մոռցայ, չկրցայ»
Ե՛ղբայր, եթէ կամք ընես չես մոռնար,
կարող ես:

Վերջապէս, ո՛վ մարդ, երբ կ'ըսես որ այս
ինչ կամ այն ինչ բանը չեմ կրնար ընել,
միտքդ բեր այս պարբերութիւնը. «Կամե-
ցողն է կարող»:

Կ. Թ. Գոլէճ ՏԻԳՐԱՆ Հ. ԲԵՃԵՊԵԱՆ
Այնթապ
30 մարտ 1892

ՆԵՐՇՆԱՌԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՅ
1.

Սուրբ Գրոց ներշնչութեան խնդիրը
միշտ քննութեան եւ հետադատութեան են-
թարկուած խնդիր մ'է: Ուստի ինչպէս
նկատելու ենք այդ Գիրքը: Այս Գիրքը լա-
ւագոյն թէ յոռեգոյն գիրքն է յաշխարհի:
Ճշմարիտ գիրք մ'է թէ սուտ: Աստուածա-
յին գիրք մ'է թէ մարդկային:

Կան մարդիկ որք կ'ըսեն մեզ. «Այս
Գիրքը աղէկ գիրք մ'է, բայց կան ուրիշ
գիրքեր նոյնչափ աղէկ» նաեւ կ'ըսեն.
«Սուրբ Գիրքը ներշնչեալ է, եւ նոյնպէս
Պատմութեան եւ Սոկրատէս ներշնչեալ էին. ա-
մենայն ինչ ներշնչեալ է — Մորմոնի գիր-
քը, Չինացի եւ Հնդկականութեան նուիրական
գրեանք. անոնք ունին իրենց սուրբ գիր-
քերը, դուք ունիք ձերինը. ամէնքն ալ ա-
ղէկ են: Եւ չէք տեսնուիր ներշնչեալ էր, Միլտոն
ներշնչեալ էր, եւ ամէն բան ու ամէն անձ
ներշնչեալ է»: Բայց երբ կը բանամ Եւրո-
սփիւրի գործը, չեմ գտնար անդ, «Ջօրայ
Տէրը այսպէս կ'ըսէ» Երբ կը դառնամ
Պատմութեան գրութեան, չեմ կարգար հոն,
«Լսեցէք Տէրոջը խօսքը»: Երբ կը նայիմ օ-
րացուցին, չեմ կարգար անդ, «Տէրոջը
խօսքը. ինձի եղաւ ըսելով»: Ուստի կը
տեսնենք որ այս Գիրքը պարտի դատուիլ
տարբեր գաղափարներով բոլոր ուրիշ գիր-
քերէն: Այս Գիրքը կրկին եւ կրկին կ'ըսէ,
«Լսեցէք Տէրոջը խօսքը»: Այդ պատգամ
Տէրոջ խօսքն է կամ թէ սուտ մ'է. Տէրոջ
բանն է, որպէս կը յայտնէ ըլլալ, ապա թէ
ոչ խաբէութիւն եւ խաղախութիւն մ'է:
Ջայս լուսաբանելու համար ենթադրենք որ
մարդ մը ըսէ ինձ, «Նազովրեցի Յիսուս
բարի մարդ մ'էր, բայց թէ կային իրեն
նման ուրիշ բարի մարդիկ. միայն թէ ինք
հոգեկան միջնորդ մ'էր, այլ կան ուրիշ
հաւասարապէս կարող միջնորդք ներկայ
օրերուս մէջ»: Բայց ոչինչ բանն է մը հինգ
հազար անօթի ժողովրդեան հասարակային
ճաշ տուող մը չեմ յիշեր: Հոգեկան այլ
միջնորդի մը ծովուն խաղաղելն եւ հովին
ու փոթորիկին լոնցնելն ու դադրեցնելն
լսած չեմ: Յայնժամ այդ մարդ պիտի ըսէ,
«Յիսուս շատ նշանաւոր մարդոց մէկն
էր»: Սակայն Նա կ'ըսէ, «Հօրմէն ելայ ու
աշխարհ եկայ. նորէն կը թողում աշխարհը
եւ Հօրը կ'երթամ»: Նա կ'ըսէ կրկին, «Ով
Հայր, փառաւորէ զիս քու քովդ ան փառ-
քովը՝ որ աշխարհի ըլլալէն առաջ քովդ ու-
նէի»: Ուստի մեր հակառակորդը պիտի
ստիպուի ըսել, «Նա բարի մարդ մ'էր, եւ
սակայն կը ստէ»: Բայց ի՞նչ է մեր դադա-
փարն բարի մարդու մը վրայ: Բարի մար-
դը չստեր, եւ ստողը բարի մարդ չէ: Նմա-
նապէս չեմ հաւատար թէ մէկ ծայրէն
մինչեւ միւս ծայրը սուտերով լեցուած
գիրք մը լաւ ու ընտիր գիրք մի լինի, եւ
չեմ ուզեր լսել մէկէն, «Յիսուս Քրիստոս
բարի մարդ մ'էր եւ թէ Սուրբ Գիրքը ա-
ղէկ գիրք մ'է, բայց անոնցմէ եւ ոչ մին

կ'ըսէ ճշմարիտն»: Արդ՝ այս Գիրքն է՞ ինչ
որ կը յայտնէ ըլլալ, թէ սուտ է. Նազով-
րեցի Յիսուսն է՞ր ինչ որ կը յայտնէր ըլ-
լալ, թէ էր լոկ օրէնսդիր մը:

Արդ նայինք Սուրբ Գրոց մի քանի ա-
ռանձնայաւուրթեանց վրայ: Սուրբ Գիրք
ամէն գիրքերէ աւելի հաւածեալ է: Դար
մը առաջ, Վոլթէրի ժամանակ, Չանային
բոլորովին ջնջել եւ կորսնցնել զայն: Վոլ-
թէն ըսաւ, «Հարիւր տարի չանցած Քրիս-
տոնէութիւնը պիտի ջնջուի եւ անցնի ի
շարս պատմութեան անցեալ գիւղաց»: Ան-
հաւատութիւնն յառաջացաւ ի Գաղղիա:
Դար մը անցած է յայնմ հետէ: Վոլթէրի
հին մամուլն շատոնց ի վեր կը գործածուի
Աստուծոյ Խօսքն սուրբ, եւ բուն այն
տուն ուր ինք ապրեցաւ՝ խոհանոցէն մին-
չեւ վերնայարկը լեցուեցաւ Սուրբ Գիրքե-
րով, իբր շտեմարան Աստուածաշունչի Ըն-
կերութեան, Թովմաս Փէյն բոլորովին կոր-
ծանեց Սուրբ Գիրքը, իւր կարծեօք, բայց
նորա յուսահատութեամբ 1809ին արեցո-
ղի մը գերեզմանը իջնելէն վերջ՝ այդ Գիրք
տարածուելու մասին այնպիսի փոփոխու-
թիւն մը ստացաւ որ այն ժամանակէն
մինչեւ ցարդ աւելի քան քսան անգամ
Աստուածաշունչներ տարածուած են աշ-
խարհի մէջ քան որչափ տարածուած էին
անկէ առաջ: Ահա Գիրք մը, որ թէպէտ
այսքան ժամանակ հերքուած եւ մերժուած
է, տակաւին կենաց երեւելի եւ զօրաւոր
նշաններ կը ցուցնէ:

Մարդու մը վրայ լսեցի թէ կը ճամբոր-
դէր այլ եւ այլ տեղեր (յԱմերիկա) իւրա-
քանչիւր գիշեր 200 տողարով ատենաբանե-
լու եւ հերքելու Սուրբ Գիրքը, ցուցնելով
«Մովսիսի սխալմունքներն»: Շատ գիւրդին
գործ է գիշեր մը 200 տողարի համար նա-
խադրել եւ յաղթահարել զՄովսէս, քանի որ
Մովսէս մեռած է եւ չկրնար պատասխա-
նել: Եթէ ողջ ըլլար պիտի ցուցնէր իրեն:
Փարաւոն փորձեց զայն, այլ կապարի նման
սուղեցաւ ալեաց ներքեւ: Կորիս, Դաթան
եւ Աբիրոն փորձեցին զայն, այլ այնքան
խոր իջան երկրիս խոռոչներուն մէջ որ
այլ եւս ետ չդարձան: Շատ գիւրդին է նա-
խադրել զնա: Շատ քաջութիւն չպահանջ-
ուի կենդանիէ մը՝ մեռած առիւծի մը կից
դարնելու համար:

Բաւական ժամանակ առաջ՝ ուսեալ
մարդիկ անգղիկերէն Նոր Կտակարանի
սրբադրութեան գործին վրայ բաւական
տարիներ վատնելէ ետքը թարգմանու-
թեանց սխալմունքներ ուղղելին եւ բառեր
փոփոխելին: Ի՞նչ եղաւ արդիւնքն. մար-
դիկ հինգ հարիւր տողար կը վճարէին հրա-
տարակութենէն քիչ մը առաջ սրբադրեալ
օրինակներէն հատ մը ստանալու համար,
եւ այն առաւօտուն երբ այդ Գիրք ի լոյս
պիտի ընծայուէր, Նիւ Եորքի փողոցները
խոնկալ էին բաղմութեամբ՝ ստանալու այն
Մատենանը որ հերքուած, մերժուած, ար-
համարհուած, մեռած եւ թաղուած կը
սեպուէր: Այդ Գիրքէն միլիոնաւոր հատոր-
ներ ծախուեցան կարելի եղածին չափ շու-
տով. եւ նոյն ժամուն այդ ամբողջ Գիրք
հեռադրեցին Նիւ Եորքէ ի Շիքալոյ՝ երկա-
թուղւոյ հոն հասնելէն 24 ժամ առաջ լրա-
գրի մը մէջ տպուելու համար: Արդ՝ մեռած
Գիրք է այդ թէ կենդանի: Անոնք պիտի
չվճարէին այսպիսի գումար մը հեռադրելու
ամենամեծ անհաւատի ատենաբանութիւնն
ոչ թէ մինչեւ ի Շիքալոյ, այլ մինչեւ ա-
մենէն հեռակայ տեղն: Ուստի այս Գիրք

կենաց ստոյգ նշաններ կը ցուցնէ. Ահարո-
նի դաւաղանին նման է որ ծլեցաւ, ծաղկե-
ցաւ ու նուշեր հասուց: Ահա անոր նման
ծաղկեցաւ ու տարածուեցաւ բոլոր աշ-
խարհի վրայ:

Այս Գիրք կը շատցունէ իւր թշնամիներ-
ը: Եթէ ասոր դէմ գրուած բոլոր գիրքեր
հաւաքուին ի միասին, կրնան կազմել բա-
ւական բարձր բուրդ մը: Եւ տակաւին
այն կը տարածուի զարմանալի արագու-
թեամբ: Հարիւր տարի առաջ այդ Գիրքը
քսան կամ երեսուն թարգմանութիւն մի-
այն ունէր, բայց հիմա թարգմանութեանց
թիւը կը հասնի 300ի, որոց մեծագոյն մա-
սը սոյն յառաջդիմական ԺԹ. դարու մէջ
պատրաստուած են: Ամբողջ երկրագնդոյ
վրայ այն կ'երթայ ու ամէն ծովեզերաց վրայ
բարձրաձայն կը սորվեցունէ:

Շատ հետաքրքրական իրողութիւն մ'է
թէ մեր սկեպտիկեան բարեկամներէն չա-
տեր եւ անհաւատք իրենց անձն հանդիստ
եւ ապահով կը զգան այն տեղեաց մէջ ուր
Սուրբ Գիրք կը գտնուի: Ի՞նչ կը նշանակէ
այս, եւ ի՞նչ է պատճառն: Անգամ մը նաւ
մը խորտակուեցաւ հարաւային ծովու
կղզեաց միոյն վրայ: Նաւաստի մը կար
այդ նաւուն մէջ, որ աղկէ առաջ հոն հան-
դիպած ըլլալով գիտէր թէ կղզւոյն բնա-
կիչք մարդակերներ էին: Երբ նաւը խոր-
տակուեցաւ եւ իրենք եզերքին վրայ ին-
կան, աղատման ճամբայ մը չգտնելով ապ-
րելու յոյսը կտրած էին: Այսու ամենայնիւ
նաւաստին վեր ելաւ բլրոյ մը վրայ. երբ
գաղաթն հասաւ, յանկարծ իւր ընկերք
տեսան անոր ուրախութիւնը զոր կը յայտ-
նէր շարժումներով: Ընկերք պատճառն
չգիտնալով զարմացան: Նաւաստին տեսած
էր եկեղեցւոյ մը զանգակատունն: Այդ էր
իւր հողէն ու սրտէն բոլոր վախն ու եր-
կիւզն վերցնող պատճառն, զի գիտեցաւ թէ
եկեղեցւոյ կոթողն ապահովութիւն կը
չնորէր իւր պարանոցին՝ մարդակերաց այդ
կղզւոյն վրայ: Եւ իւր յոյսն ի գերեւ չկաւ:
Աստուածաբ. ճեմարան Անգլիկանէ
Խարբերդ ՏԻԳՐԱՆ Ս. ԵՐԵՅԵԱՆ

Ի նպաստ Քրիստոսանի առաքելական գոր-
ծոյն Կ. պոլսոյ պանդուխտ եղբարք ո-
մանք հետադայ նուէրներն ըրած են:

	Դահ.
Տօնապետ Կոստանդեան	40
Յակոբ Տրիկեան	20
Սարգիս Սարքէշլիեան	20
Յակոբ Բաղիկեան	20

Նիկոմիդիոյ աւետարանական ժողովրդե-
ան կողմէ եւս 200 դահեկան տրուած է
նոյն գործին համար:

ԱՁԴԵՐ

Միաբանական աղօթքի ամսօրեայ ժողո-
վը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ եր-
կուշաբթի օր, մայիս 2 (ըստ Լատ.), Պայ-
պլը Հառուի մատրան մէջ, ժամը 5½ին ըստ
Թուրքաց:

Կ. պոլսոյ Երիտ. Քրիստ. Ընկերակցու-
թեան վեցամեայ ընդհանուր աղօթքի ժո-
ղովը տեղի պիտի ունենայ վաղը, ժամը
8½ին ըստ Թուրքաց, Պայպլը Հառուի մատ-
րան մէջ: Աղօթքի նիւթն է Մատ. Ժ. 2. 24:
Եղբարք եւ քորք կը հրաւիրուին ներ-
կայ գտնուիլ սոյն հոգեւոր սաշտաման:

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ապրիլ 18 ըստ Յուն., և ապրիլ 30 ըստ Լատ., 1892

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կանանց քուէարկութեան իրաւանց վերաբերեալ օրինադրին վիճաբանութիւնը մօտերս պիտի սկսին բրիտանական խորհրդարանին մէջ, եւ այս առթիւ Մր. Կլաութըն իւր պաշտօնակից երեսփոխաններէն միոյն նաւակ մը դրելով յոյս յայտնած է թէ ժողովը պիտի մերժէ այդ օրինադրիւնը: Մեծանուն ծերունին սոյն մասնաւոր օրինադրին դէմ կ'առարկէ ըսելով թէ անով ընտրական իրաւունքը կը տրուի միայն ամուսնի կանանց, մինչ ամուսնացեալ կանայք, կ'ըսէ նա, նուազ խոհուն, մտացի եւ առաքինի չեն: Բայց Մր. Կլաութընի առարկութիւնը կը վերաբերին նաեւ աւելի ընդհանուր խնդրոյ մը եւ այնչափ բանաւոր թուեցան մեզ որ նորա նամակէն մեծ մաս մը կը ներկայենք մեր ընթերցողաց: Ծերունազարդ զիւսնադէտը կ'ըսէ. «Անկարելի է ուրանալ թէ եղած են եւ կան ո եւ է հանրային պաշտօնի յարմար անհատ կանայք, որչափ եւ այրական հանգամանքներ պահանջէ այդ պաշտօն, ինչպէս կան քսանեւմէկէ պակաս տարիք ունեցող անձինք որ կատարեալ քաղաքացիութեան պարտականութիւնները լեցունելու աւելի յարմարութիւն ունին քան քսանեւմէկէ վեր տարիք ունեցողներ: Ինձ կը թուի թէ ո՛չ մէկ եւ ո՛չ միւս պարագային մէջ բացառութիւններէ հանուած փաստը կրնայ բանաւոր ցուցնել ընդհանուր կանոնին շնչումը: Սակայն երկու ենթացրութեանց հետ կապակցեալ վտանգներն յոյժ տարբեր են իրարմէ. . . . Ինչպէս կուսակցութեան կամ դասակարգի խնդիր չէ այս, նոյնպէս եւ ոչ իսկ սեռի խնդիր է: Ձեռ երկնչիր որ քուէարկութեան իրաւամբ կինը մարդուն իշխանութիւնը պիտի յափշտակէ: Իմ երկիւղս այն է թէ գուցէ յանգէտս պատճառ լինինք որ կինը կորուսանէ իւր բնութեան փափկութիւնը, համեստութիւնը, նրբութիւնը եւ բարձրութիւնը, որք այժմ իւր զօրութեան աղբիւրները կը կազմեն: Կ'ընդունիմ թէ մենք օրէնսդրեալ յաճախ յոյժ անհաւատարիմ պաշտպաններ եղած ենք այն իրաւանց զորս նա ունի բարոյական եւ ընկերական հաւասարութեան մասին: Եւ չեմ ըսեր թէ դեռ կատարեալ արդարութիւն եղած է նմա ամէն բանի մէջ, սակայն շատ բաներու մասին այնքան մեծ յառաջդիմութիւն եղած է որ մնացեալներն ի գլուխ հանելու համար բռնուն միջոցներու հարկաւորութիւն չտեսնուիր դեռ: Կ'ընդունիմ թէ համալսարանաց, արուեստից, հանրային երկրորդական պաշտամանց մէջ կանանց այնքան ազատութիւն տուած ենք որ ընդունելի առաջարկի մը ստուերը ձգած ենք սոյն նոր առաջարկութեանց վրայ: Սակայն լոկ ստուեր մ'է այդ, վասն զի դեռ երբեք ոչինչ եղած է կինն այրական կենաց ազմուկին մէջ խորասուզելու համար: Ըստ իս, կնոջ համար պարտիմք ընել ամէն ինչ որ զերծ է այդ վտանգէն, սակայն երբեք դէպ յառաջ քայլ մը չառնուլ մինչեւ որ չհամոզուինք այդ քայլին ապահովութեան:»

—Անդրիոյ ժողովական Եկեղեցւոյն նշանաւորագոյն պաշտօնեաներէն մին Պատ. Տր. Ալըն մեռաւ անցեալ շաբթու: Հանգուց-

եալը 40 տարի հովուած էր իւր եկեղեցին ի Լոնտոն:

—Անցեալ շաբթու ձիւնատարափ մը արդեւ եղաւ բրիտանական բանակին ռազմափորձերուն, որք, ըստ վերջին տարեաց սովորութեան, զատկական տօնի ատենները կը կատարուէին: Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ զանազան կողմերն եւս բաւական ձիւն տեղաց անցեալ շաբթու: Ֆրանսայէ եւս կը ծանուցուի թէ տարածամ ցուրտը մեծ յնաս տուած է այգիներուն եւ թէ դաւառաց ոմանց այս տարւոյ խաղողի բերքը գրեթէ բոլորովին վնասցած է:

—Ռուսիոյ ներքին դաւառներէն ուրախալի լուրեր կը հասնին ի Սբ. Փետրուարի միջոցով այս ձմեռ ցանուած ցորենի վիճակին եւ դարնան ցորենը սերմանելու նպատակը եղանակին վրայ: Յաջող հունձք կ'ակնկալուի նաեւ ի Կաւկասիա, սակայն կան ինչ ինչ նշաններ որք երկիւղ կ'ազդեն թէ մարտիներ յերեւան պիտի ելնեն յառաջիկայ ամառ:

—Տարօրինակ արկած մը պատահած է ի Գերմանիա: Վեց տարի առաջ կառավարութիւնը թնդանթածագութեան փորձերը բարձ էր յոյժ պայթուցիկ նւթով լեցուած ռումբերով: Այս ռումբերէն ոմանք հողը մտած էին առանց պայթելու: Քանի մը օր առաջ գործաւորք հողէն հանեցին այդ ռումբերը, որոց իւրաքանչիւրը 30 քաշէ աւելի կը կշէր, եւ զայնս մէկ կողմ դրին՝ յետոյ ուրիշ տեղ փոխադրելու համար: Սակայն գիշերը երկու զիւղացիք անոնցմէ մին գողնալով կը տանին, եւ երբ կը ջանան խորտակել զայն երկաթն առնելու համար, ռումբը կը պայթի: Գիւղացիներէն մին կտոր կտոր կ'ըլլայ եւ միւսը չար կը վիրաւորուի:

—Հունգարիոյ Հոմոլից քաղաքէն աւելւորդապաշտութեան մը արդիւնք եղող հետազոյ զարմանալի դէպքը կը ծանուցուի: Վերջերս մարդկային քանի մը զիւղներ կը գտնուին անդ որոց գլուխները կտրուած էին: Ոստիկանութիւնը քննութիւն բանալով կը գտնէ թէ այդ գլխատուներն բրած էին երիտասարդներ որք գլխատեալ անձանց այրի կանանց նշանուած էին: Այս կանանց ամուսինք բնական մահուամբ մեռած էին, սակայն կանայք կը հաւատային որ եթէ երկրորդ անգամ ամուսնանային, իրենց նախկին ամուսինք վերստին պիտի կենդանանային եւ պիտի խանդարէին իրենց երջանկութիւնը: Վասն որոյ այդ կանայք համոզած էին իրենց նոր փեսայացուները որ գլխատեն իրենց (կանանց) մեռեալ ամուսնոց զիւղները:

—Չատիկ երկուշաբթի օրն իւր 100,000 անձանց բազմութիւն մը պտոյտ ընելու համար դացած էր Լոնտոնի մօտ եղող Համփթէտ անուն վայրը: Երեկոյին այս մարդիկ խումբ խումբ երկաթուղոյ կայանքները կը դիմէին՝ կառախումբով ետ դառնալու համար: Ուղեւորաց սպասելու յատկացեալ տեղն իջնելու ժամանակ մէկը ինկաւ սանդուխին վրայ, եւ որովհետեւ եւ տեւի կողմէն բազմութիւնը դէպ ի վար կը խուժէր, ընդհարում մը տեղի ունեցաւ վարը եղողներուն եւ վերէն եկողներուն միջեւ: Այս ընդհարման միջոցին 8 անձինք մեռան եւ 13 անձինք վիրաւորուեցան:

—Կ'ըսուի թէ Հնդկաստանի մօտ գտնուող Անտաման Կղզեաց բնիկներուն թիւն սկսած է արագաբար նուազիլ: Անոնցմէ շատերը մեռած են տարափոխիկ հիւան-

դութեամբ: Մնացեալը քիչ զաւակներ կ'ունենան, եւ այդ զաւակներէն բազմաթիւ բար սակաւը չափահասութեան կը ժամանեն: Բրիտանական կառավարութիւնը, որում կը վերաբերին այդ կղզիք, կը փափաքի որ բնիկք բնաջինջ չլինին, սակայն պատմութիւնը ցոյց կու տայ թէ աշխարհի վայրենի ցեղերէն սակաւը կրնան իրենց դոյութիւնը պահպանել երբ քաղաքակրթութեան մոլորութիւնը եւ իրենց չզրոյցած շտայլութիւնը եւ սովորոյթը կը մոտեն իրենց մէջ: Ինչպէս Թասմանիա կղզւոյն բնիկք բնաջինջ եղած են արդէն, նմանապէս հաւանական է որ Անտաման Կղզեաց վերջին բնիկը մեռնի ներկայ սերնդեան անցնելէն առաջ:

—Կռիւներու լուրեր կը հասնին Ափրիկէի զանազան մասերէն: Կ'ըսուի թէ յուկանտա, ուր թէ՛ բողոքական եւ թէ՛ կաթոլիկ միսիոնարք գործած են, երկու յաւանուանութեանց պատկանող փոխանակ քրիստոնէական սիրոյ եւ միաբանութեան օրինակ ընծայելու՝ արիւնալի կռիւներ ունեցած են իրարու հետ: Սակայն այս կողմոյ մասին ի Զանդիպար հասած զրոյցք կրնան չափազանցուած լինել: Անդրիացիք քանի մը հարիւր զօրքեր եւ քանի մը մարտանաւեր զրկած են Արեւմտեան Ափրիկէի Եմպի անուն վայրը՝ պատժելու համար Քարիմու անուն ցեղապետ մը որ յարձակումներ բրած էր Անդրիացւոց վրայ: Սակայն Ֆրանսայիք աւելի մեծ դժուարութեանց հանդիպած են այդ կողմերը: Տահոմէի թագաւորը, Պէհանգին, Քրանսական նաւահանգստաց կը սպառնայ իւր 14,000 զօրքերով, որոց 4,000ը զինուած են նորահնար հրացաններով եւ մնացեալը՝ բազաւաբար աւելի ստորին զէնքերով: Պէհանգին ունի նաեւ վեց բազմահարուած թնդանթներ, զորս, ըստ Քրանսական Թաւրաբին, դերմանացի վաճառականք հայթայթած են: Տահոմէի թագաւորը տեղեկութիւն կը ստանայ Ֆրանսայեց բոլոր պատրաստութեանց եւ շարժմանց եւ մինչեւ իսկ ի Փարիզ եղած որոշմանց վրայ: Կ'ըսուի թէ Ֆրանսայի Մովային նախարարը Պէհանգինի մայրաքաղաքին դէմ կը պատրաստէ արշաւանք մը որ տեղի պիտի ունենայ ներկայ անձրեւային եղանակէն ետքը:

—Առեւտրական դաշնադրաց համար իտալիոյ ընդ Զուիցերիոյ բանակցութիւնը, որք ժամանակէ մը ի վեր խզուած էին երկուց երկրաց պատուիրակաց անհամաձայնութեան պատճառաւ, վերջապէս յաջող արդիւնք ունեցան, եւ դաշնադրը կնքուեցաւ ապրիլ 19ին:

—Կը ծանուցուի թէ արջառոց կոտորածը սոսկալի կերպիւ կը տարածուի ի հարաւային Ռուսիա:

—Սաստիկ երկրաշարժ մը տեղի ունեցած է Ամերիկայի Քալիֆօրնիա նահանգին մէջ: Ի Սան Ֆրանչիսքոյ միայն մէկ շէնք զնստուեցաւ, սակայն ի վաքալիլ, որ երկրաշարժէն ցնցուած երկրին մէջտեղը կը զանուի, եւ ուրիշ քանի մը մօտաւոր տեղեաց մէջ բաւական տուներ փլած են:

—Ռուսիոյ Պետական խորհուրդը տէրութեան դադարեցնելու դրոսահանդէսներու նկատմամբ օրէնք մը դրած է որ կը տրամադրէ թէ ով որ օտար տէրութեան մը կը հաղորդէ այնպիսի գրութիւններ որոց պարունակութիւնը դադար պարտին պահուիլ, Սիւլերիոյ հետաւորագոյն կողմերը պիտի աքսորուի,

եւ երբ դադարեց երեւան հանդիսերը կառավարական պաշտօնեայ լինին, յայնժամ արտօրանաց պատժոյն վրայ պիտի աւելցուի քանի մը տարւոյ տաժանական աշխատութիւն։ Այն պաշտօնեայք որ իրենց անհոգութեամբ պատճառ կ'ըլլան պետական դադարեաց յայտնուելուն, քանի մը տարւոյ բանտարկութեան պիտի դատապարտուին։

— Զարը յոյժ սիրալիր բանիւք շարադրուած նամակաւ մը շնորհած է Երեւանական նախարար Մ. Վինչէկրաճի խնդրած արձակուրդը։ Նորին Վեհափառութիւն այդ նամակին մէջ կ'ըսէ թէ Երեւանական նախարարը շատ արժանի է հանգստեան, եւ թէ ինք արտօնութիւն կու տայ նմա հանգիստ ընել մինչեւ որ բոլորովին ապաքինի, վասն զի նա երբեք խնայած չէր իւր զօրութիւնը երբ երկրին բարօրութիւնը եւ շահը պէտք ունէին իւր ծառայութեանց։

— Հարաւային Ամերիկայի Վենեսուելայ երկրին հանրապետութեան մէջ սաստիկ կռիւ տեղի ունեցած է, եւ թերեւս այդ երկիր եւս սկսած լինի քաղաքային պատերազմաց շրջան մը որոյ մէջէն դեռ նոր անցաւ Զիլի հանրապետութիւնը։ Կարգ մը ճակատամարտից արդեանց մասին հետազոտիք հակասական տեղեկութիւններ կու տան։

— Կարմիր Խաչի Ընկերութեան համաժողովն ապրիլ 21ին բացուեցաւ ի Հռոմ եւ հինգ օր տեւեց։ Խաչիոյ թաղաւորը եւ թագուհին խոստացան 40,000 Քրանքի մրցանակ մը, որ երկու մասանց պիտի բաժնուի եւ որոյ կէսը պիտի յատկացուի վերաւորները պատերազմի դաշտէն վերցունելու լաւագոյն հնարքն ընողին եւ միւս կէսը՝ վերաւորելոց սկզբնական դարմաններն ընելու լաւագոյն եղանակը գտնողին։

— Ֆրանսական կառավարութիւնը դատի պիտի կոչէ Ալիքսանդր արքեպիսկոպոսը եւ նորա իրաւասութեան տակ գտնուող չորս եպիսկոպոսները որք վերջերս հովուական գիր մը զրկած էին իրենց թեմականաց։ Այս եկեղեցականաց ամսաթուղակը պիտի դադրեցուին։

— Վերթորիա թագուհին իւր դստեր, Պաթէմպէրի իշխանուհւոյն, հետ մեկնեցաւ Ֆրանսական Իէռ կղզիէն եւ Գերմանիոյ Տարմլիտտ քաղաքն հասաւ ապրիլ 26ին։

— Քստֆենի ոճիրներու հեղինակ Ռալֆաշու անուն Ֆրանսացւոյն եւ ընկերաց դատաստանն այս շաբթու տեղի ունեցաւ ի Փարիզ։ Դատական պաշտօնատան շուրջն զլուշական միջոցներ ձեռք առնուած էին։ Ընդհանուր դատախազին եւ ամբաստանելոց փաստաբանին ճառերէն ետքը Ռալֆաշու եւ իւր մէկ ընկերը ցիւանս բռնի աշխատութեան դատապարտուեցան։ Միւս ամբաստանեալը ազատ արձակուեցան։

— Անցեալ շաբթու գրեցինք թէ նոր նախարարութիւն մը կազմուած էր յիտալիա. սակայն յետոյ հետազոտիք ծանոց թէ նախկին նախարարութիւնն իշխանութեան վրայ պիտի մնար եւ թէ միայն Երեւանական նախարարին հրաժարականն ընդունուած էր։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սաքս Մայնիկէնի իշխանը եւ իշխանուհին շաբթ երեկոյ արեւելեան ձեւընթաց կառավարով մայրաքաղաքն հասան։ Սաքս Մայնիկէնի իշխանուհին Գերմանիոյ կայս-

սեր երեցագոյն քոյրն է։ Նոցին Արքայական Բարձրութիւնը Ադրիանուպոլսոյ մէջ զիմաւորուեցան կայսերական թիկնապահ Ահմէտ Ալի փաշայի կողմէ, որ յանուն Վեհ. Սուլթանի բարի գալուստ մաղթեց. նոցա Կ. պոլսոյ կայարանին մէջ իշխանն եւ իշխանուհին զիմաւորուեցան Արտաքին գործոց նախարար Սայիտ փաշայի, արարողական Միւնիք փաշայի եւ այլ բարձրաստիճան անձանց կողմէ, եւ երեկոյին, Վեհ. Սուլթանի յատուկ հրաւիրանօք, կայսերական պալատան մօտ գտնուող Էնթը երթալով գիտեցին Լէյլէ Գաբրի հանդէսը։ Հետեւեալ օրը Նոցին Բարձրութիւնը, ընկերակցութեամբ գերմանական դեսպանին եւ հետեւորդաց, կայսերական պալատ գացին եւ Վեհ. Սուլթանի ներկայացան։ Ապա ընդունելութեանց դահլիճն առաջնորդուեցան, եւ անդ դանազան ըմպելիներով պատուասիրուելէ ետքը Գերմանական դեսպանատունը վերադարձան։ Իշխանն եւ իշխանուհին այս շաբթու Կ. պոլսոյ բոլոր նշանաւոր վայրերն այցելեցին, եւ ի մօտոյ պիտի երթան Պրուսա, ուր պատրաստութիւնք կը կատարուին Նոցին Բարձրութեանց արժանաւայել ընդունելութեանն համար։

— Կայսերական կառավարութիւնը որոշած է որ պատուաստն ստիպողական լինի ամենուն համար։ Պատուաստի նիւթով լեցուած փոքր շիշերը, որ ցարդ Եւրոպայէ կը բերուէին, այսուհետեւ պիտի պատրաստուին կայսերական Բժշկական Վարժարանի մասնաւոր աշխատանոցին մէջ։ Պատուաստի նիւթն ուղղակի պիտի առնուի այն կովերէն որ այդ նպատակին համար պիտի պահուին։

— Ռուսական Մահալ շողեհաւը շաբթ օր Օտեսայէ մայրաքաղաքն հասաւ 4,700 ուղեւորներով եւ քիչ յետոյ իւր ուղեւորութիւնը շարունակեց ի Վլադիվոսթոք։

— Շաբթ առաւօտ Պոլսոյ Թաւուզ Փաղար ըստած տեղը ատաղձագործի խանութի մը մէջ ատաղձագործ Յոյն մը գտնուեցաւ սպաննուած, եւ նորա Յակոբ անուն աշակերտը՝ ծանրապէս վերաւորուած։ Այս վերջինն ըսած է թէ մարդուս պահը իրեն անձանթ չորս մարդիկ էին։ Իսկ Մալահ կը գրէ որ յետ քննութեանց ասպնցուցուած է թէ ատաղձագործը սպաննողն է նոյն ինքն աշակերտը, որ այդ ոճիրը գործած է ուրիշ անձի մը ընկերակցութեամբ, եւ թէ այս վերջինն ապա թեւ կերպիւ վերաւորած է գնակոք, այնպէս երեւցունելու համար թէ զուրսէն մարդիկ գալով այն ոճիրը գործած եւ աշակերտը վերաւորած էին։

— Կայսերական թանգարանի տնօրէն Համաթի պէյ մայրաքաղաքէն Զմիւռնիա ուղեւորեցաւ Մէնտէրիսի ափանց վրայ գտնուող հին Մագնետիա քաղաքին վայրն երթալու համար, ուր Մ. Բարլ Հուման կարեւոր գիւտեր ըրած էր։ Այս վայրը չիթթելու է Մանիսայի (Մագնետիա ի վերայ Սիւրիւլայ) հետ որ երկաթուղեաւ կապակցեալ է ընդ Զմիւռնիոյ։ Մ. Հումանի պեղմանց միջոցաւ Մագնետիոյ ամբողջ շուկան յերեւան բերուած է, եւ Համաթի պէյի ուղեւորութեան նպատակն է Մ. Հումանի պեղմանց եւ հետազոտութեանց արդիւնքն աչքէ անցունել։

— Սէլանիկ - Մանասթըր երկաթուղոյն հողէ մասը Սէլանիկէ մինչեւ Գարաֆէրիա շինուած է, եւ անկէ անդին եւս ճամբուն

շինութիւնը փութով յառաջ կը տարուի։ Կը յուսացուի որ իւր վեց շաբթուան մէջ երկաթեայ ձողեր գետեղուին մինչեւ Գարաֆէրիա։

— Ֆէրոինանտ իշխան ապրիլ 27ին մեկնեցաւ Սոֆիայէ եւ Կոմա Մուրանի ծածկանուան ներքեւ ուղեւորութիւն մը պիտի կատարէ յԱրեւմտեան Եւրոպա։ Նորին Բարձրութիւն իտալիա եւս պիտի երթայ, նաեւ ներկայ պիտի գտնուի Սաքս Քոպուրի Կոթայի Մեծ դքսին ամուսնութեան յիսնամեկին հանդիսից։ Իշխանին բացակայութեան միջոցին Մ. Սթամպուլով պիտի վարէ խնամակալի պաշտօնը։

— Անցեալ շաբթու երեքշաբթիէն մինչեւ չորեքշաբթի առատ ձիւն տեղաց Պայազիտի մէջ եւ շրջակաները։ Ճամբաները ձեռն դէղերով փակուեցան, սակայն՝ յանկարծ ձիւնանալութիւնն սկսաւ, այնպէս որ ջրոց հեղեղներ հոսեցին դէպ ի քաղաքը եւ դիւղերը, եւ բազմաթիւ արջառներ տարին։

— Կ. պոլսոյ պուլկարական գործակատար Մ. Տիմիթրոֆի կինը եւ զաւակունք երկուշաբթի օր մայրաքաղաքն հասան։

Նմանապէս Վանայ նախորդ կուսակալ Խալիլ պէյ չորեքշաբթի օր հոս հասաւ հանդերձ ընտանեօք։

Արեւիկ հաւաստի աղբիւրէ կը տեղեկանայ թէ այս օրերս պիտի ձեռնարկուի Գում Գափուի պատրիարքարանին վերաշինութեան։

— Վենետիկէ կը գրեն թէ Հ. Ղեւոնդ Ալիշան նամակ մը ստացած է Փրոֆ. Կարիէրէ որ ծանուցած է հայ բազմադիւն մատենագիրն թէ իւր ձեռքը կը գտնուի պապիրոսէ ձեռագիր մը որոյ վրայ 27 տողէ բաղկացեալ գրութիւն մը կայ։ Այս ձեռագիրը Զ. կամ է. դարէն մնացած կը համարուի, եւ Փրոֆ. Կարիէր կը կարծէ թէ անոր լեզուն յունարէն է եւ գիրը՝ հայերէն։

— Կը լսուի թէ Ամեն. Խորէն պատրիարք Ալեքեան Կ. պոլսոյ թեմին եկեղեցական պատգամաւորին հետ էջմիածնայ Սինդոն կոնդակ մը պիտի զրկէ, որով այդ Սինդոն յականէ անուանէ կը ծանօթացունէ Թուրքիոյ վիճակաց եկեղեցական եւ աշխարհական պատգամաւորները եւ կը հաստատէ թէ նոքա օրինաւոր ներկայացուցիչներն են իրենց վիճակաց։

Գաւառաց եկեղեցական եւ աշխարհական պատգամաւորաց մէկ մասը չորեքշաբթի օր մայրաքաղաքէն մեկնեցաւ էջմիածին երթալու համար։ Իսկ այն պատգամաւորը որ դեռ Կ. պոլսոյ կը մնան՝ այսօր պիտի մեկնին մայրաքաղաքէն։ Ուրիշ պատգամաւորներ եւս առանց Պոլսոյ գալու Տրապիզոն երթալով պիտի ուղեւորին ի Պաթուս եւ անտի՝ յէջմիածին։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ			
Ապրիլ 18/30, 1892			
Գոնաղիտէ	21 30	Իրւմ. Երկ. Բաժին	75 25
Պարտուց Յարգարման Թղթադրամ (Թասթիէ Ի Տիւլուս Գայմէսի)	17 20	Թաճիկլաթ Ե Օսմ.	80 15
ԴՐԱՄԳ, Օսմ. ոսկին 100Է			
Մէճիտիէ	108 42	Ռուսիոյ բող	89 30
Մէթալիք	97 30	Նարոյէոն	87 23
Պէշիք	102 20	Գրեմից	54 10
Ալթըլըք	102 20	Անգլ. ոսկի	140 4
Մանէթ Թղթադրամ 8 88			

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՊՈՐ ՊՅԱԶԱՆԸ
Ֆինանսըաք Եղոնշը, Ամերիգան Խան